

Mojmír Zachariáš

Příběh vojáka

DOKORÁN

Pohled na čtyřicetiletou službu vojáka z povolání,
od poručíka po generálporučíka, od 50. let až
po listopadovou revoluci v roce 1989 a krátce po ní

Mojmír Zachariáš

Příběh vojáka

Pohled na čtyřicetiletou službu vojáka z povolání,
od poručíka po generálporučíka,
od 50. let až po listopadovou revoluci
v roce 1989 a krátce po ní

DOKOŘÁN

Mojmír Zachariáš
Příběh vojáka

Pohled na čtyřicetiletou službu vojáka z povolání, od poručíka po generálporučíka, od 50. let až po listopadovou revoluci v roce 1989 a krátce po ní

Copyright © Mojmír Zachariáš, 2012

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické)
Odpovědný redaktor Marek Pečenka
Obálka a sazba Miloš Jirsa (pdf)
Konverze do elektronické verze Marek Pečenka
Vydalo v roce 2012 nakladatelství
Dokořán s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,
dokoran@dokoran.cz, <http://www.dokoran.cz>

(554. publikace, 83. elektronická, pdf)
(555. publikace, 84. elektronická, epub)
(556. publikace, 85. elektronická, mobi)

ISBN 978-80-7363-490-2 (pdf)
ISBN 978-80-7363-491-9 (epub)
ISBN 978-80-7363-492-6 (mobi)

Obsah

Pár vět úvodem	7
Jak jsem se stal vojákem	9
<i>Rodina a dětství – Střední škola</i>	
Začátky kariéry	19
<i>Vojenské učiliště – Jak jsem se stal členem KSČ – Některé politické události – Bojový útvar – Odvelení na výstavbu Bruselského pavilonu do Prahy – Z moto- střelce tankistou – Struktura pluku – Kubánská krize – Běžný život u pluku – Samovolné vzdálení vojína Záruby – Ukázka při překonávání Labe tankem pod vodou – Daleký přesun tankového pluku po silnicích, z Čech až na Moravu</i>	
Od akademie přes pluk k akademii	58
<i>Studium na Vojenské akademii v Brně – Rok 1968 – Diplomová práce – Čtyři roky u tankových pluků ve funkcích náčelníka štábu a velitele – Náčelník štábu tankového pluku v Čáslavi – Velitel tankového pluku v Jindřichově Hradci – Studium na Vojenské akademii generálního štábu v Moskvě – Seznámení v Moskvě – Péče o naše soukromí</i>	
Vojenská praxe na vyšších funkcích	89
<i>Náčelník štábu tankové divize v Táboře – Velitel motostřelecké divize v Kroměříži – Štábní nácvik –</i>	

*První setkání s představiteli Spojeného velení –
Mimořádná událost na štábu divize – Některé politické
události – Cvičení Štít-82 – Zástupce velitele 4. armády
– Velitel 4. armády – Štábní nácvik s výjezdem – Střelby
protiletadlového raketového pluku – Boj o garáže –
Vztahy ve vyšších funkcích – Konflikt s náčelníkem
Hlavní politické správy a jeho zástupcem*

Velitelství Západního vojenského okruhu 135

*Náčelník štábu Západního vojenského okruhu – Jak KSČ
„dohlížela“ na armádu? – Velitel Západního vojenského
okruhu – Využití moderní techniky – Poslední setkání
s maršálem Kulikovem – Listopad 1989 – Setkání s před-
staviteli Občanského fóra v Táboře – Jednání s Vojenskou
obrodou v Táboře – Výzva k zásahu – Kolegium ministra
obraný a změny v armádě – Odvolání z velitelské funkce*

Poslední roky 178

*Moskva, štáb Spojených ozbrojených sil Varšavské
smlouvy – Obvinění – Návrat do Prahy – Institut
strategických studií – Parlamentní vyšetřovací komise*

Listování minulostí naší armády 196

*Operační plánování použití armády v minulosti –
Měli jsme jaderné zbraně? – Operační plánování
použití armády v 80. letech – Konference u kulatého
stolu ve Stockholmu – Bylo ohroženo Polsko v roce 1981
agresí Varšavské smlouvy – Byli jsme agresori, nebo jsme
se připravovali k obraně našeho území?*

Doslov 218

Příloha 1 – Chronologie vojenské kariéry 220

**Příloha 2 – Základní struktura pozemních jednotek ČSLA
k listopadu 1989 ..... 221**

Pár vět úvodem

Text, který jsem napsal, není klasickou autobiografií. Je příběhem obyčejného kluka z průměrné rodiny, který se vypracoval a „prosloužil“ až do nejvyšších vojenských funkcí a po čtyřiceti letech služby odešel do zálohy jako generálporučík.

Stálo za tím dvacet let učení a studia na civilních a vojenských školách, praxe na nejrůznějších funkcích v armádě a také hodně nepříjemností ve službě i v rodinném životě. Soukromý život jsem až na výjimky do knihy nepojal. Nebyl jednoduchý, vydal by jistě na samostatnou knihu, ale já se chtěl především soustředit na život vojenský – koneckonců ten také asi případného čtenáře bude nejvíce zajímat.

Dovolím si upozornit čtenáře, že text vychází jen z mých vzpomínek. Nepsal jsem si deník a nemám ani žádné dokumenty z té doby. Jak se dnes přesvědčuji, paměť má své mezery a některé věci či jejich posloupnost se mi vybavují jen těžko. Setkal jsem se v průběhu výkonu svých funkcí v armádě se stovkami či tisíci nejrůznějších funkcionářů v armádě i v civilu a rovněž si je všechny nepamatuji jménem. Omlouvám se za případné nesrovnalosti, ke kterým mohlo dojít.

Jak jsem se stal vojákem

Rodina a dětství

Na svět jsem přišel v Hradci Králové v únoru 1939, pouhý měsíc před okupací naší republiky fašistickým Německem. Narodil jsem se do rodiny úředníků Nemocenské pojišťovny. Neměl jsem tedy dělnický původ, což bylo po únoru 1948 předpokladem úspěšné kariéry. Oba moji rodiče byli absolventy obchodní akademie a pracovali v hradecké Nemocenské pojišťovně, která v té době sídlila na Ulrichově náměstí. Zde se také seznámili. Bydleli jsme ve Věkoších, pouhé dva kilometry od centra města a stejně tak od letiště, v domku, který postavili prarodiče z matčiny strany v 30. letech na hypotéku. Na domku bylo vidět, že byl postaven před válkou a se skromnými náklady. Poznalo se to nejen na první pohled, ale zvláště vždy, když stoupla voda v Labi, vzdáleném vzdušnou čarou asi kilometr. V ten okamžik začala stoupat voda i v našem sklepě a někdy jí tam bylo i více než půl metru. Nedostatečně provedená izolace se nám každoročně pravidelně mstila.

Babička zemřela pár týdnů před mým narozením a děda cestoval po různých štacích v Čechách. Byl vyučený zámečnický, a tak hledal pracoviště, kde by se uplatnil. Našel si vzdělané místo údržbáře v nejrůznějších hotelích či horských chatách a tam pracoval tak dlouho, dokud ho to bavilo. Když se mu zdálo, že je již příliš dlouho na jednom místě, odešel ji-

nam. Dělal to již před 1. světovou válkou a nějak mu to zůstalo v krvi. Proto se také moje matka narodila ve Vídni v roce 1911, kde v té době s babičkou žili. Po mém narození se u nás vždy jednou za čas na pár dní objevil a potom stejně náhle jak přišel, zase odešel – a opět jsme o něm měsíce nevěděli. Během těch několika setkání jsem se také od něho dozvěděl, že v 1. světové válce bojoval za Rakousko-Uhersko a skončil jako legionář na Sibiři, odkud se přes Vladivostok vrátil domů.

S hypotékou si starosti nedělal, a tak splácení dluhů zůstalo na mých rodičích a pronásledovalo nás až do konce 50. let. Posledním jeho pracovištěm byla Luční bouda v Krkonoších, kde také dělal údržbáře, a tam jsem se s ním také setkal naposledy.

Můj otec pocházel z velmi chudé vesnické rodiny z Opatovic nad Labem. Měli malou chaloupku na okraji vesnice, ve které byly dvě místnosti, na dvoře byla stodola, chlívek a „kadibudka“ u hnoje. Jeho matka, moje druhá babička, chovala slepice, husy, králíky a zpravidla i dvě kozy, které jsem také několikrát pásl na obecním palouku. Babička se živila jako příležitostná zemědělská nádenice. Dědu z otcovy strany jsem nikdy neviděl, ani o něm nikdy neslyšel – doma se o něm nikdy nemluvalo. Zdá se jako zázrak, že můj otec, který vyrostl v takových poměrech, mohl vystudovat obchodní akademii.

Moje první vzpomínky z dětství jsou spojeny se spoustou lidí, kteří jsou v naší kuchyni a zkouší divadlo. Ve Věkoších byl velmi aktivní divadelní spolek a dost ochotníků, kteří za okupace připravovali, zkoušeli a hráli divadelní hry a zpěvohry českých klasiků. Ještě dlouho po válce jsme doma měli barevné plakáty, které formou letáků vydával divadelní spolek a informoval tak místní obyvatele, kdy a co bude v hospodském sále uvádět a v jakém „hereckém“ obsazení. Nechyběli tam nikdy ani moji oba rodiče.

V paměti mi zůstalo i noční bombardování chemických továren v Pardubicích ke konci války a to, jak nás s bratrem rodiče vzbudili a vyvedli na zahradu. Asi nás to mělo nějakým způsobem ochránit před případným zásahem bombou. Dnes vím, že to byla přehnaná opatrnost, nebezpečí nehrozilo, vždyť cíl náletu byl vzdálen více než 20 kilometrů. Přes tuto vzdálenost byly velmi dobře slyšet výbuchy leteckých bomb.

V pěti letech jsem se stal téměř „odbojářem“. Ve Věkoších byli za války němečtí vojáci a jednou proletěla po vsi zpráva, že přivedli ruské zajatce a zavřeli je do stodoly nedaleko návsi. My, odvážní pětiletí a šestiletí kluci, jsme se rozhodli, že to musíme prozkoumat. Vyrazili jsme k návsi a před vraty jedné stodoly uviděli chodit německého vojáka s puškou. Když jsme se přiblížili ke stodole, nevěnoval nám žádnou pozornost, a tak jsme si troufli jít dál. Zajatci nás spatřili škvírami ve vratech a prosili jasnými gesty o cigarety. Vyrazili jsme do vsi a sesbírali všechny nedopalky, které jsme mohli nalézt. Potom jsme se rychle vrátili ke stodole. Německý voják tam stále chodil, ale stále si nás nevšímal. Podali jsme nedopalky zajatcům a uháněli se domů pochlubit, jaký hrdinský čin jsme právě vykonali. Bez výjimky jsme dostali výprask, protože to bylo mnohem nebezpečnější, než jsme tehdy jako děti dokázali posoudit.

Do konce války se moji rodiče rozvedli a v létě 1945 si matka našla nového přítele z ochotnického spolku. Asi se znali již dávno, ale na to, abych tehdy mohl pochopit, proč se rodiče rozešli, jsem byl příliš malý. S otcem jsme se ale dále vídali, zůstal v Hradci až do své smrti v roce 1975.

Domek jsme pronajali a odstěhovali se do severovýchodního výběžku hradeckého kraje na samotnou hranici s Polskem. Nové bydliště jsme měli v Králíkách, nedaleko Suchého Vrchu

a Králíckého Sněžníku. Náš budoucí otčím, profesí elektrikář, tam získal práci a služební byt v rozvodně za městem. V Králíkách jsem také v září roku 1945 začal chodit do školy. Za nějakou dobu se matka vdala a začala pracovat jako úřednice na obecním úřadě a později na místním národním výboru.

Prožil jsem tu pěkných pět let dětství s kamarády, ve skautu a hlavně v nádherné přírodě. Zima byla vždycky opravdová – se spoustou sněhu na lyžování a sáňkování. Ráno, když jsme šli do školy, prošlapával otčím i metrové závěje sněhu, za ním jsme se brodili sněhem my – můj starší bratr, já a zástup uzavírala matka. Asi 800 metrů jsme se museli doslova prodírat sněhovou záplavou, která mi sahala až po pás, než jsme se dostali k prvním domům, kde již byla cesta prošlapnutá. Dále ve městě pak již byly ve sněhu proházené uličky, někdy i dva metry hluboko ve sněhu. Tak to bylo skoro každou zimu. Auta v té době nejezdila vůbec a rozvoz zboží a materiálu zabezpečovaly saně tažené koňmi. Většina dětí a také my s bratrem jsme velmi často jezdili do školy na lyžích, protože to bylo lehčí a rychlejší než se brodit sněhem. I škola na to byla připravená a v šatnách bylo vyhrazené místo pro lyže a sánky.

Hned vedle našeho domu tekla z kopce potůček a asi 200 metrů výše na něm byla líheň pstruhů. Zalesněný kopec navazoval na „Horu matky Boží“ s klášterem, který měl chodby do čtverce a v nich nádherné obrazy, které jsme obdivovali. Z města vedla nahoru ke klášteru lipová alej s křížovou cestou a kapličkami. V zimě pak byla alej sáňkařskou a lyžařskou dráhou, ale jen pro velmi zdatné sportovce. Okolí celé hory bylo ideálním lyžařským a sáňkařským přírodním areálem, z kterého jsme na lyžích dojeli až domů do dvora. Bruslit jsme chodili na zamrzlý rybník na druhé straně města a tam jsme také

začínali se svým hokejovým uměním na „šlajfkách“. Nepamatuji se, že by za těch celých pět let, co jsme tam bydleli, nebyl v zimě sníh nebo led. Tak jsem se také sám naučil lyžovat a bruslit.

V létě bylo krásně a chodil jsem se skauty do přírody, celá rodina chodila na procházky a v sezóně jsem vyrážel do lesa na houby. Na nedaleký Suchý vrch jsme několikrát uskutečnili celodenní výlet. Cesta tam trvala pěšky skoro tři hodiny a po odpočinku a pozorování nádherného okolí z rozhledny jsme se opět vydali pěšky domů.

Asi 200 metrů od našeho domu bylo i koupaliště a hned vedle něj fotbalové hřiště. Pro dětské radovánky to bylo ideální prostředí. Rostl jsem tak obklopen přírodou, která doslova nabádala ke svému využití.

V roce 1950 byl otčím přeložen do Jablonného nad Orlicí, a tak jsme vyměnili byt v rozvodně za byt v malé vodní elektrárně. Bylo to na řece Orlici, která v té době byla čistá a plná pstruhů, raků a mřenek. Pod jezem i v náhonu bylo pěkné koupání a za domem začínal les. Do lesa jsem chodil pozorovat lesní zvěř a nebylo výjimkou, že se mi podařilo zahlédnout lišku nebo srnku. V létě tam rostla spousta hub, chodil jsem i na maliny a borůvky.

Kolem elektrárny vedla také místní komunikace, na které jsem v nestřežených a pro mě bezpečných chvílích již ve dvanácti letech proháněl otcovu Jawu 250 neboli *Péráka*. To mělo skončit, když na mě žalovali zaměstnanci podniku Tesla, který stál za řekou. Viděli mě jezdit a nevím, proč jim to vadilo, ale způsobili mi problémy. Dostal jsem výprask a otčím se rozhodl schovat klíček od zapalování. Ani to mě nezastavilo. Věděl jsem, že se dá zapalování zapnout šroubovákem, a tak jsme s o rok mladším kamarádem proháněli motorku dál.

Střední škola

V Jablonném jsem také ukončil základní školu se samými jedničkami a v září 1953 nastoupil do gymnázia v Králíkách, ze kterých jsme se před 3 roky odstěhovali. Přestože jsem jako kluk uvažoval o tom, že bych chtěl být horníkem nebo kuchařem, na doporučení třídního učitele jsem nakonec šel na gymnázium. Nebylo to lehké, protože právě probíhala jedna z mnohých reforem ve školství a do gymnázia nastupovali současně žáci z osmých a devátých tříd. Já byl osmák, ale výuka na gymnáziu navazovala na devátou třídu. My mladší jsme z přírodovědných předmětů (matematika, fyzika, chemie) ničemu nerozuměli a museli jsme chodit na doučování. Bylo to dost náročné a profesory to moc nezajímalo.

Znamenalo to také, že jsem musel změnit režim, denně vstávat v půl šesté a dojíždět 20 kilometrů osobním vlakem s přisedáním v Dolní Lípce. To představovalo jeden a půl hodiny do školy a totéž odpoledne domů.

V roce 1955 byl otec opět přeložen, tentokrát do Hradce Králové. Tak jsme se po 10 letech vrátili tam, odkud jsme přišli. Protože se rodiče stěhovali již v dubnu, dokončil jsem 10. třídu gymnázia v internátu v Králíkách.

Poslední rok střední školy jsem absolvoval na gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové. Ani zde to nebylo to nic lehkého. Ve svém rodném městě jsem neměl kamarády, a navíc mi zdejší profesori dali patřičně znát, že jsem ze „Zapadlé Lhoty“. Jako by se domluvili, téměř všichni se snažili dokázat, že jsem přišel z venkova a že v Králíkách byli asi všichni k ničemu, nic tam nikoho nenaučili, a proto také já asi nic neumím. Hned v prvních dnech jsem byl několikrát za den vyvoláván a přezkušován. Bylo to deprimující a nejhorší byl fyzikář, který mě jinak než pětkou neklasifikoval. Nezbylo mi

nic jiného, než jim dokázat, že nejsem úplný ignorant. Učil jsem se a za pár týdnů mě nechali na pokoji. Abych se „odměnil“ fyzikáři, který mě pronásledoval nejvíc ze všech, vybral jsem si fyziku za maturitní předmět. Doslova ho to šokovalo, a tak mě upozorňoval, že to nemohu zvládnout. Přesto jsem své rozhodnutí nezměnil.

Popravdě řečeno, nebyl jsem „nadšený student“, více než učení mě bavil sport. V zimě hokej a lyže, v létě pak fotbal, a to se také projevilo na mém vysvědčení. I tak se dnes divím, že jsem s minimální studijní morálkou absolvoval studium s trojkami.

Celý poslední rok jsem zvažoval, co bych chtěl dělat po skončení gymnázia. Původní dětské představy vzaly během střední školy za své, ale vyhraněný zájem jsem neměl. Na jaře 1956 jsem si tak podal jsem přihlášku na Vysokou školu textilní v Liberci, ještě na jednu školu – a rovněž k Plavbě labsko-oderské.

Finanční situace v naší rodině však byla dost složitá. Hypotéka na domek ještě nebyla splacena a starší bratr se učil v Kutné Hoře na střední elektrotechnické škole. Byl ubytován v internátu, a rodiče ho tak museli podporovat. Věděl jsem, že na moje studium asi nebudeme mít dost prostředků.

Zpracovala však náhoda. V zimě se ve škole objevil nábořový důstojník okresní vojenské správy, který přišel do gymnázia lákat vhodné kandidáty do armády a nabízel možnosti absolvování vojenského učiliště. Podle dnešní terminologie šlo o vyšší odbornou školu, uchazeči museli mít maturitu a absolvovali přijímací zkoušky z matematiky, češtiny, ruštiny a tělesné výchovy.

Náklady na toto studium, ubytování a stravu nebyly žádné. Jako posluchač učiliště jsem měl naopak obdržet měsíční služné ve výši 215 Kčs. Po třech letech bych se jako absol-

vent učiliště měl stát poručíkem, který má plat a zajištěnou budoucnost. Rozhodující měla být odvaha jít již v 17 letech na vojnu, odpovídající fyzická kondice, dobrý zdravotní stav a zvládnutí přijímací zkoušky.

Přihlásil jsem se do Pěchotního vojenského učiliště v Lipníku nad Bečvou, kam jsem byl také pozván na přijímací zkoušky. Nejdříve jsem však musel absolvovat zdravotní prohlídku snad ve všech odděleních nemocnice v Hradci Králové. Dopadla dobře a závěr zněl, že jsem schopen nástupu na vojenskou službu. Po několika týdnech jsem byl písemně vyrozuměn, že jsem i zkoušky úspěšně zvládl, a tak jsem se již v klidu mohl připravovat na maturitu. Přestože se blížila závratným tempem, nezabránila mi příprava na ni i v jiných aktivitách.

Měl jsem rád přírodu, věnoval jsem se běžným sportům, jako byla kopaná, hokej, jezdil jsem také hodně na kole. Pokud bylo příznivé počasí, objížděl jsem téměř každou neděli okolí Hradce Králové a denní trasy 50–100 kilometrů jsem zvládal bez problémů. Navíc jsem byl přemluven spolužákem a společně jsme absolvovali parašutistický výcvik ve Svazarmu. Absolvovali jsme teorii, pozemní výcvik a také balení padáků.

První seskoky byly naplánovány v souladu se „zákonem schválnosti“ na květen – na dobu, kdy jsem měl i maturovat. Ve svatém týdnu, jsem se tak kromě přípravy na maturitu věnoval balení padáků na letišti v Hradci Králové a pod odborným vedením zasloužilého mistra sportu Zdeňka Kaplana jsem ještě před maturitou absolvoval své první tři seskoky. Byl to úžasný a nezapomenutelný zážitek. Navlékli jsme si padákový postroj s hlavním padákem, připevnili záložní padák a neohrabaně se vydali k dvumotorovému trofejnímu letounu Siebel, který nás vynesl do osmisetmetrové výše nad letiště. Seděli jsme za kabinou na lavicích podél trupu, z kaž-

Po prvních seskocích ve Svazarmu.

dé strany tři. Za námi byla u otevřených dveří napříč další lavice, ze které jsme se měli potom vrhnout do prostoru pod letoun. Poprvé v životě jsem letěl v letadle a neměl jsem s ním přistát, ale vyskočit z něho.

Když jsme se přiblížili k letišti, dva jsme se přesunuli na lavici, která končila u otevřených dveří letícího letadla. Za nimi zela prázdnota a vál prudký víchr. Instruktor Kaplan nám zapojil výtažné lano od našich padáků na kotvu v letadle a pokynem hlavy nás vyzval, abychom se připravili k seskoku. Znamenalo to přisunout se k zejícímu otvoru, uchopit rukama ze stran vnější strany trupu a na postrčení do ramene se přitáhnout a vyklopit se do řvoucí prázdnoty. Tam už se vše odehrálo velmi rychle. Proud vzduchu mě uchopil a mrštil se mnou pod letadlo. Předchozí řev se změnil v naprosté ticho

a vytažený padák mě prudkým nárazem narovnal do správné polohy. Podíval jsem se nahoru a uviděl otevřený padák nad sebou. Země se ze začátku nepřibližovala, takže jsem se zorientoval a vyzkoušel řízení padáku, abych se co nejvíce přiblížil k místu, kde bylo na letišti vyznačeno křížem místo přistání. Když jsem se snesl asi do výšky 100 metrů, bylo vidět, jak rychle klesám a musel jsem se připravit na dopad a setkání se zemí. Parakotoul jsme nacvičovali z můstků, ale klesání s dopřednou rychlostí bylo zcela něco jiného. Setkání se zemí bylo poměrně tvrdé, a tak jsem ho neustál. Doslova to se mnou praštilo o zem. Euforie z prvního seskoku však vynahradila nepovedené přistání. Sbalil jsem padák a šel se hned připravit na další seskok.

Tak jsem absolvoval bez problémů a s velkým nadšením své první tři seskoky v rámci „přípravy na maturitu“. Teprve zbývající čas jsem věnoval učení. Přestože jsem se moc neučil, podařilo se mi zvládnout i maturitu včetně fyziky. Kromě profesorů jsem překvapil i sebe a neměl si, že mohu zvládnout více, než jsem si do té doby uměl představit. Ze školních povinností mi zbyla pouze účast na maturitním plese. A to nebylo nic nepřijemného.

Léto jsem strávil brigádou na stavbě kravína v místním JZD. Na tři měsíce se ze mě stal kopáč a pomocný dělník na stavbě. Za vydělané peníze jsem si koupil gramofon a tranzistorové rádio Tesla, které se objevilo na trhu jako novinka a po kterém jsem toužil.

Můj civilní život skončil.